

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Ангажиране, свързване и овластяване на младите хора: нова стратегия на ЕС за младежта“

(COM(2018) 269 final)

(2019/C 62/24)

Докладчик: **Michael McLOUGHLIN**

Съдокладчик: **Adam ROGALEWSKI**

Консултация	Европейска комисия, 18.6.2018 г.
Правно основание	Член 165 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	„Заетост, социални въпроси и гражданство“
Приемане от секцията	26.9.2018 г.
Приемане на пленарна сесия	18.10.2018 г.
Пленарна сесия №	538
Резултат от гласуването	116/4/2
(„за“/„против“/„въздържал се“)	

1. Заключение и препоръки

1.1. ЕИСК приветства Стратегията на ЕС за младежта за 2019—2027 г. (наричана по-долу „Стратегия“), и по-специално създаването на координатор на ЕС за младежта като част от нея.

1.2. Комитетът счита, че поради междусекторния си характер Стратегията следва да бъде по-силно свързана със съществуващите програми на ЕС като Еразъм+, Гаранцията за младежта и Европейския корпус за солидарност.

1.3. Според ЕИСК за да бъде изпълнена, стратегията следва да се съсредоточи върху следните три цели:

- междусекторния подход, като се приеме цялостна визия за младите хора и техните потребности и права,
- новия координатор за младежта в ЕС да ръководи преди всичко междусекторната дейност и да заема висока длъжност,
- политиката на ЕС за младежта да бъде включена в процеса на европейския семестър, за да се съсредоточи в по-голяма степен върху резултатите, по-специално в междусекторните области.

1.4. ЕИСК счита, че обхватът на Стратегията следва да се разшири чрез действия за закрила и подкрепа на младите хора, за да им осигури правата, знанията и уменията, от които се нуждаят, за да се изправят пред глобални предизвикателства като цифровизацията, изменението на климата и надигането на популизма.

1.5. ЕИСК препоръчва в Стратегията да залегнат амбициозни стремежи за междусекторна работа във връзка с други области на политика на ЕС, имащи отношение към младежта, включително заетост, образование, здравеопазване, миграция и равнопоставеност.

1.6. Комитетът препоръчва в Стратегията да се отдели повече внимание на въпроси, свързани със заетостта, които засягат младите хора, по-специално що се отнася до обсъждането на бъдещето на труда, както и други социални въпроси, като например психичното здраве, равнопоставеността и образованието.

1.7. Въпреки че споделя виждането на Комисията за това, че Стратегията следва да насърчава демокрацията, ЕИСК счита, че тя следва да насърчава и по-широка гражданска ангажираност, в това число гласуване на избори, доброволческа дейност, младежки НПО, демокрация на работното място и социален диалог.

1.8. Комитетът е убеден, че участието на младежта в процесите на вземане на решения следва да се насърчава не само с еднократни прояви. За по-нататъшното развитие на диалога по въпросите на младежта, трябва да се подобри ролята на младежките доброволчески организации и националните съвети по въпросите на младежта и да се потърсят допълнителни пътища. Институциите на ЕС следва да поемат водеща роля в това отношение, а ЕИСК е сред водещите институции, които насърчават участието на младите хора на равнището на ЕС.

1.9. Трябва да се насърчи увеличаването на разходите за работа с младежта, наред с дългосрочните инвестиции в обществени услуги, особено при наложени съкращения в обществените услуги.

1.10. Стратегията трябва да отразява основан на правата подход, например въз основа на Конвенцията на ООН за правата на детето, по целесъобразност.

1.11. В стратегията трябва да се отдели повече внимание на младите жени и момичетата, младите ЛГБТИК+, младите хора с увреждания и младите мигранти и бежанци.

1.12. От държавите членки следва да се изисква по-голямо сближаване във възходяща посока във връзка с политиката за младежта, а за да се улесни това, следва да се изискват национални планове, които обхващат сходни области. За тази цел трябва да се укрепи прилагането на показатели, което беше въведено при предишната стратегия.

1.13. ЕИСК предлага в Европейския портал за младежта да се използват възможно най-много инструменти във връзка с текущата ангажираност на младите.

1.14. ЕИСК приветства новата конкретно насочена стратегия на ЕС за младежта, но настоятелно препоръчва въпросите на младежта да бъдат включени в работата на всички генерални дирекции (ГД) на Европейската комисия.

2. Контекст

2.1. Предложената Стратегия е третата рамка, предложена от ЕС, която се съсредоточава върху младото население в Европа. Новата Стратегия е съсредоточена върху три области на действие: ангажиране, свързване и овластяване, за разлика от осемте области на действие в Стратегията на ЕС за младежта през периода 2010—2018 г.: заетост и предприемачество, социално приобщаване, участие, образование и обучение, здраве и благосъстояние, доброволчески дейности, младежта и света, творчество и култура.

2.2. Най-важните промени в новата стратегия обхващат: създаване на координатор на ЕС по въпросите на младежта, замяна на структурирания диалог по въпросите на младежта с Диалог на ЕС по въпросите на младежта и разпределяне на набор от предишни цели в междусекторни направления, които имат за цел отваряне на каналите за комуникация между младите хора и създателите на политики.

2.3. Както и при предишните стратегии, Гаранцията за младежта не е включена в Стратегията, а е част от Европейския социален фонд +.

2.4. В областта на Стратегията съществуват много инициативи на национално равнище и на равнището на ЕС. Работи се усилено по линия на Еразъм+, Гаранцията за младежта, Инициативата за младежка заетост и Европейския социален фонд. Други посочени области, които са от значение, са Програмата за умения и Европейският корпус за солидарност. Същевременно други политики имат основно въздействие върху младите хора в области, определени като междусекторни (например транспорт, социални въпроси, здраве, външна дейност и селско стопанство). Освен това всички държави членки имат собствен подход към политиките за младежта и към други въпроси, оказващи въздействие върху младите хора.

2.5. Въпросите на младежта са интегрирани в Европейския стълб на социалните права, Програмата на ООН за устойчиво развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие, и др.

2.6. ЕИСК вече е приел редица становища по въпросите на младежта, като например становищата относно Инициативата за младежка заетост⁽¹⁾, Гаранцията за младежта⁽²⁾, Европейският корпус за солидарност⁽³⁾ или, още по-наскоро, относно рамка на ЕС за качествено и ефективно чиракуване⁽⁴⁾. Освен това той направи оценка, от гледна точка на гражданското общество, на изпълнението на политиките на ЕС за младежка заетост (основно на Гаранцията за младежта) в шест избрани държави членки.

⁽¹⁾ ОВ С 268, 14.8.2015 г., стр. 40.

⁽²⁾ ОВ С 271, 19.9.2013 г., стр. 101.

⁽³⁾ ОВ С 81, 2.3.2018 г., стр. 160.

⁽⁴⁾ ОВ С 262, 25.7.2018 г., стр. 41.

2.7. В организираното от ЕИСК във връзка с настоящото становище изслушване, водено от млади хора, младежите изразиха чувство на огромна несигурност. Според тях онези, които поемат по различен път или напуснат преждевременно училище, са изложени на силен натиск и не се приемат добре. Някои от тях споделиха, че трябва да започнат да мислят за пенсионирането си още докато са подрастващи. Преходът към трудовия свят си остава предизвикателство и беше изразено недоволство поради дискриминацията на младите хора от гледна точка на заплащането при извършване на една и съща работа, само въз основа на възрастта. Като критични въпроси бяха посочени също и жилищното настаняване, и транспортът, наред с цифровизацията и проблемите, свързани с признаването и валидирането на умения, получени чрез неформално обучение.

3. Общи бележки

3.1. ЕИСК приветства Стратегията. Той счита, че тя трябва да бъде всеобхватен план, който води до ефективни желани резултати и осигурява добавена стойност за младите хора. Нейната стойност следва да е по-голяма от сумата на съставните ѝ части и би трябвало да е по-ефективна от прост набор от различни действия. ЕИСК счита, че Стратегията следва да бъде по-тясно свързана с действащи програми на ЕС като Еразъм+, Гаранцията за младежта или Европейския корпус за солидарност.

3.2. В последно време набира популярност идеята за цялостен подход към някои политически въпроси, която се разпространява както на равнището на ЕС, така и на равнището на държавите членки. Комитетът одобрява тази концепция, тъй като по този начин се отчита фактът, че социалните проблеми не могат винаги да се вместят в строго определени административни категории. Разбиването на традиционното разделение на роли, бюджети и култури обаче е изключително трудно и е необходимо да се гарантира, че „цялостният подход“ няма да се превърне в един вид панacea, в случай че даден въпрос е твърде сложен или създателите на политики просто не желаят да опитат други възможности.

3.3. ЕИСК счита, че изпълнението на политиката на ЕС за младежта следва да бъде по-видимо и устойчиво на равнището на ЕС и на държавите членки, за да бъде правилно оценено, например в рамките на Европейския семестър и набора от социални показатели.

3.4. Като цяло предложената стратегия трябва да включва подход, основан в по-голяма степен на правата. Това е важна област, на която се основава Конвенцията на ООН за правата на детето (която, разбира се, не обхваща всички права на младежта), която предвижда редовен преглед на резултатите в отделните държави с помощта на договорени показатели. Предложенията са солидни, що се отнася до самото естество на работата с младежта и ролята на доброволческия сектор; този аспект е от ключово значение, тъй като на международно равнище са налице нови по-инструменталистски подходи към „работата с млади хора“.

3.5. ЕИСК счита, че Стратегията следва да има за цел да се насърчава реално сближаване във възходяща посока между държавите членки в областта на политиките за младежта. Това е от особено значение, тъй като ЕС предоставя значително финансиране (например по линия на програма Еразъм) за всички държави членки. В други области на финансиране от ЕС е налице подход на съфинансиране, с който се насърчават сближаването и възприемането в по-голяма степен на общоевропейски подход. Комитетът счита, че във връзка с това могат да се извлекат много поуки за Стратегията.

3.6. Комитетът споделя виждането на Комисията относно ключовата роля на лицата, работещи с младежта, и изключителната подкрепа за младите хора при прехода им към зряла възраст, но подчертава, че качеството на работата с младежта до голяма степен зависи от финансирането на обществените услуги. В някои държави членки, поради съкращения в публичния сектор и замразяване на заплатите, не само се е влошило качеството на труда на хората, работещи с младежта, но и в сектора има много незапълнени работни места. Следователно ЕИСК призовава за повече инвестиции в обществени услуги.

3.7. Независимо от това Комисията правилно отбелязва, че държавите членки трябва да заделят свои собствени ресурси за политиките за младежта. В това отношение най-насърчаващи са предложенията относно проследяването на финансирането, но те трябва да обхващат работата на държавите членки и други междусекторни области на политика. ЕИСК счита, че проследяването следва да се извършва с участието на социалните партньори и организациите на гражданското общество на всички равнища.

3.8. Комитетът споделя виждането на Комисията, че е необходимо държавите членки да проучат иновативни и алтернативни форми на демократично участие. Въпреки това, ЕИСК е твърдо убеден, че е необходима по-голяма подкрепа, включително финансова, за сегашните начини на участие на обществото, като например доброволството, младежките съвети, участието в организации на гражданското общество, синдикатите или работническите съвети. Младите хора са бъдещето на Европа и затова следва да бъдат насърчавани да участват в местните избори и в изборите за Европейски парламент, както и да се изявяват активно във всички форми на гражданско и политическо участие.

3.9. Според ЕИСК в обхвата на стратегията, която се съсредоточава върху три области на действие: АНГАЖИРАНЕ, СВЪРЗВАНЕ И ОВЛАСТЯВАНЕ, последната област би трябвало да се разшири със задачи за закрила и подкрепа на младите хора, за да им осигури уменията, от които се нуждаят, за да се изправят пред глобални предизвикателства като цифровизацията, изменението на климата и нарастващия популизъм. Тъй като един от приоритетите на ЕС е да „закриля“ своите граждани, Комитетът счита, че, подобно на възрастното население, младите хора също следва да бъдат включени в този приоритет. Младите хора следва да извлекат полза и от концепцията за „цифровата справедливост“, популяризирана от ЕИСК⁽⁵⁾, чиято цел е европейските граждани да бъдат защитени от отрицателните аспекти на цифровата революция или в по-широките рамки на концепцията за „справедлив преход“, застъпвана от Международната организация на труда (МОТ).

Младите хора и трудовият свят

3.10. Макар че Стратегията следва да бъде ясна и да не включва множество цели, Комитетът счита, че в настоящата Стратегия следва да се отдели повече внимание на социалните въпроси и въпросите, свързани със заетостта, които засягат младите хора, по-специално що се отнася до обсъждането на бъдещето на труда. Те включват, наред с другото, цифровизацията, платформите, разпокъсаността и несигурността на пазара на труда, които засягат в особена степен младите хора.

3.11. Съчетаването на работата и ученето се превръща в ежедневие за много млади хора. Поради тази причина ЕИСК счита, че бъдещите политики на ЕС за младежта следва да насърчават демокрация на работното място, наред с другото, чрез насърчаване на социалния диалог и защита на трудовите права на младите хора. Младите хора на пазара на труда трябва да бъдат третираны по същия начин както и възрастните, особено що се отнася до получаването на същата минимална работна заплата⁽⁶⁾, достъпа до пенсии и защитата срещу несигурни трудови договори (договори за нула часове), както и неплатени стажове или фиктивна самостоятелна заетост. Гласът на младите хора следва се чува и в обществото и на работното им място. Освен това участието на младите хора в представителни структури на работното място (синдикати и работнически съвети) следва да бъде насърчавано в по-голяма степен, както се прави в някои държави, които имат специални младежки представителни съвети на работното място.

3.12. Някои млади хора са и родители и политиките на ЕС, като например новата директива относно равновесието между професионалния и личния живот, са от значение за младите хора, които съчетават работа и образование и полагат грижи за членове на семейството. Поради цифровизацията на работните места положението на младите хора от гледна точка на заетостта несъмнено ще се различава от това на техните родители. ЕИСК предлага в стратегията да се обърне по-голямо внимание на социалните политики и политиките в областта на заетостта, като се има предвид значението на политиките в областта на пазара на труда за живота на младите поколения.

3.13. Пазарът на труда е от особено значение, тъй като в много държави младите хора бяха най-силно засегнати от безработица в годините след икономическата криза от 2008 г. Въпреки спада на равнището на безработица сред младежта, броят на безработните млади хора беше почти два пъти по-голям от броя на онези, които имат работа⁽⁷⁾. В много случаи наскоро създадените работни места са с по-ниско качество или предлагат по-ограничен достъп до постоянен трудови договори на пълно работно време, отколкото тези отпреди кризата (напр. временни договори, договори за нула часове).

Образование и здравеопазване за младите хора

3.14. Стратегията има за цел да гарантира, че мнението на непредставената младеж ще бъде чуто от политиките. За тази цел са необходими допълнителни действия за интегрирането в обществото на младите хора, които са по-отдалечени от пазара на труда и от системата на образованието. Въпреки лекото подобрене по отношение на броя на младите хора, незаети с работа, учене или обучение (т.нар. група „NEET“), през 2017 г. 10,9 % от младите хора на възраст между 15 и 24 години и 17,7 % от тези на възраст между 25 и 29 години все още са били в това положение. Подобряването на уменията и компетентностите има положително въздействие върху пригодността за заетост на младите хора, и все пак само този фактор няма да повлияе на растежа на заетостта. Подобна неангажираност има значително въздействие върху живота и стремежите на младите хора, тъй като може да доведе до бедност и социално изключване. Освен това публичните органи поемат разходите, свързани с това, че не успяват да включат населението NEET в образованието или заетостта — разходи, които по оценки на Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound) (2012 г., 2014 г.) възлизат на 1,2 % от националния БВП. Съществува и по-голяма вероятност лица от групата NEET да подкрепят екстремистки и ксенофобски идеологии.

3.15. Член 4 от Европейския стълб на социалните права относно активната подкрепа на заетостта гласи: „Младите хора имат право на продължаващо образование, чиракуване, стаж или добро предложение за работа в рамките на 4 месеца, след като останат без работа или напуснат образователната система. Стратегията за младежта следва да допринесе за прилагането на този принцип, по-специално за насърчаването на изграждането на гражданско общество и обединения на социалните партньори за разработването и изпълнението на различните политики, предприемани в тази връзка. Следва да се обърне специално внимание на стратегиите за достигане до онези млади хора, които са по-отдалечени от пазара на труда, с цел завръщането им към заетост или образование.“

⁽⁵⁾ ОВ С 237, 6.7.2018 г., стр. 1.

⁽⁶⁾ ОВ С 125, 21.4.2017 г., стр. 10.

⁽⁷⁾ ОВ С 125, 21.4.2017 г., стр. 10.

3.16. Поради това в рамките на Европейската стратегия за младежта следва да се приложи общоевропейска стратегия за достигане до тези групи. Тясното сътрудничество между националните органи, европейските социални партньори, националните съвети по въпросите на младежта и секторът за младежта е ключово за успеха на това начинание.

3.17. Младите хора обикновено посещават голяма част от времето си на редовно или задочно образование и това е друга област, в която ЕС разполага с ограничени правомощия, освен за да гарантира, че „всеки има право на достъп до качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот, с цел да поддържа и придобива умения, които му дават възможност да участва пълноценно в обществото и успешно да осъществява преходи на пазара на труда“, както се посочва в първия принцип на европейския стълб на социалните права. Това е още една област, която беше обхваната от обособено направление в предишната стратегия.

3.18. Сферата на психичното здраве на младите хора е от основно значение за работата с младежта и за всякакви професионални отношения с млади хора. Като цяло, здравеопазването е от компетентността на държавите членки, но психичното здраве е аспект на общественото здравеопазване, в която област компетентност има ЕС, затова то следва да бъде важен акцент в междусекторната работа, предвидена в Стратегията. Поради това трябва да се отдели специално внимание на въпроси като тревожност, депресия и процент на самоубийства сред младите хора.

3.19. Има все повече примери за добри практики в работата с младите хора на равнището на държавите членки. Аналогично, работата с младежта има доказано положително въздействие върху психичното здраве на младите хора. ЕИСК счита, че в Стратегията следва да се обърне повече внимание на сферата на психичното здраве на младите хора.

3.20. Много национални политики се съсредоточават и върху физическото здраве на младите хора. В тази област се наблюдават редица тревожни факти. Все по-често будят безпокойство затлъстяването в детска и юношеска възраст, както и злоупотребата с различни вещества и „легални стимуланти“. Държавите членки все още могат да възприемат подходи, които се различават значително, но един междусекторен подход към проблемите на младите хора не може да пренебрегва тези въпроси и трябва да потърси решение въз основа на съответните правомощия на ЕС. Тези области представляваха обособени направления в предишната стратегия и е важно в междусекторната работа да се запази силен акцент върху тях.

Равнопоставеност

3.21. Съществува силна връзка между работата с младежта, политиката за младежта и равнопоставеността. ЕС предприема значителни действия в тази област и всички държави членки имат законодателство на тази тема. При все това все още има много случаи на дискриминация, насочена към младите хора, като например в жилищното настаняване и други услуги, на които те разчитат в по-голяма степен от други, като обществения транспорт. Законите относно равнопоставеността често са съсредоточени в по-голяма степен върху възрастните хора. Съществуват девет универсални основания за забрана на дискриминацията в държавите — членки на ЕС. Трябва да гарантираме, че младите хора, обект на този вид дискриминация, са адекватно обхванати от Стратегията на ЕС за младежта. Въпреки че съществуват редица групи, бихме изтъкнали следните от тях, на които следва да се отдели по-голямо внимание в документа:

- младите хора с увреждания,
- младите мигранти и бежанци,
- младите жени и момичета,
- младите ЛГБТИК +.

3.22. Редица политики на ЕС, свързани с младите хора, наскоро се съсредоточиха върху радикализацията. Интеграцията обаче трябва да бъде част от по-широк набор от мерки за младите хора и това трябва да се изтъкне в стратегията. Това се вписва естествено и в програмите за младежка заетост.

4. Конкретни бележки

4.1. ЕИСК приветства създаването на новата длъжност координатор на ЕС по въпросите на младежта, който да изслушва мненията на младежта и да оказва влияние на междусекторното измерение на политиката за младежта. Акцентът следва да бъде поставен именно върху тази междусекторна работа. Координаторът следва също да насърчава и улеснява сходен процес на равнището на държавите членки и затова следва да се присъединява към Комисията всеки път, когато тя присъства на заседанията на Съвета.

4.2. Предложенията за национални планове за действие в областта на младежта също се оценяват много положително. Когато става въпрос за подкрепата за младите хора, са необходими ясно определени цели, наблюдение и постъпателност. ЕИСК категорично подкрепя мнението на Комисията, че е необходимо по-силно обвързване между финансирането и националните планове за действие.

- 4.3. Преходът от структуриран диалог към по-приобщаващ диалог по въпросите на младежта се оценява положително. Въпреки това е необходимо по-голямо приобщаване, което би могло да се постигне чрез разширяването на вида и характера на участващите организации и чрез добавяне на други групи. Младежките доброволчески организации и националните съвети по въпросите на младежта все пак следва да бъдат в центъра на тази дейност поради своята близост до младите хора и натрупания значителен опит.
- 4.4. Консолидирането на Европейския младежки портал като единен цифров вход за достъп, през който младите хора могат да се ангажират с ЕС е положителна стъпка, но следва да се обърне специално внимание на достъпността на този портал чрез безплатна интернет връзка и достъп до компютри, по-специално за млади хора в неравностойно положение в държавите членки. Необходимо е също Комисията да проследява постоянното движение в социалните медийни платформи сред младите хора.
- 4.5. Предложенията показват, че младите хора имат предимство, що се отнася до технологичните промени. Следва да се отбележи също обаче, че има и млади хора, които нямат достъп до цифрови технологии. Тези, които работят с младите хора, трябва да са запознати както с положителните, така и с отрицателните страни (напр. проблеми с психичното здраве и предизвикателствата, свързани с фалшивите новини) на ангажирането на младите хора с технологиите.
- 4.6. Макар че мобилността е основна европейска ценност и е в центъра на програмите за младежта, тя може да има и недостатъци, по-специално в държави, в които има емиграция, спад на населението, „изтичане на мозъци“ или „изтичане на работна сила“. Но може би новите мигранти и бежанци в Европа носят потенциално възможности за подобряване на тази ситуация.
- 4.7. ЕИСК оценява предложенията на Комисията относно валидирането на неформалното и самостоятелното учене. Би било насърчаващо да се разработят образци в сферата на младежта и в други сфери.
- 4.8. За щастие вече се организират повече прояви за младежта, с участието на институциите на ЕС, така че би било от полза всички те да бъдат оценени. Следва също да се провери дали би могло да се постигне по-голямо взаимодействие между тях. Предимството на структурирания диалог е, че е постоянен, а не се свежда до еднократна проява. Постоянното ангажиране на младите хора в решения, които ги засягат, следва да бъде приоритет, и е важно това да се прави във всички области на политика, а не само в политиката за младежта. Институциите, които провеждат еднократни прояви, би трябвало да се преориентират към постоянно ангажиране на младите хора в своята работа.
- 4.9. Комитетът счита, че в епохата на фалшивите новини и прекомерното разчитане на онлайн инструменти е важно да се осигури силна роля на независимата информация за младежта. Отношенията с възрастни, на които младите хора се доверяват, следва да останат ключова характеристика на работата с младежта и политиката за младежта.
- 4.10. По мнение на ЕИСК Стратегията, наред с други политики, насочени към младото поколение, следва да бъде важен инструмент за преодоляване на антиевропейските нагласи и популизма сред младото поколение.
- 4.11. ЕИСК приветства новата конкретно насочена стратегия на ЕС за младежта, но настоятелно препоръчва въпросите на младежта да бъдат включени в работата на всички генерални дирекции (ГД) на Европейската комисия.

Брюксел, 18 октомври 2018 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER